

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิด
การเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานและกลวิธีอภิปัญญาเพื่อเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นสูง
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในอภิปัญญา ของนักศึกษาครู

ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ

Instructional Model using Problem based Learning, Context based Learning
and Metacognitive Strategies to Enhance Higher Order Thinking Abilities,
Achievement and Metacognition Abilities of Student teachers,

in Rajabhat University

ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์¹

Bhumbhong Jomhonghibhat¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิชาชีพครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และ 2) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน และกลวิธีอภิปัญญาเพื่อเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในอภิปัญญาของนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาชีพครู เป็นอาจารย์และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ ปีการศึกษา 2562 ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ที่สอนรายวิชาวิชาชีพครู จำนวน 118 คน และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิด มาตรการประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหา การจัดการเรียนการสอน และแนวทางการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน และกลวิธีอภิปัญญาเพื่อเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในอภิปัญญา ของนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ เรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน กลวิธีอภิปัญญา

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, Asst. Prof. Dr., Faculty of Education, UbonRatchathani Rajabhat University

*ผู้ติดต่อ, อีเมลล์: ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์, bhumbhong2507@gmail.com

รับเมื่อ 19 ตุลาคม 2563 แก้ไข 20 ธันวาคม 2563 ตอบรับเมื่อ 21 ธันวาคม 2563

ABSTRACT

The purposes of this research were to : 1) study conditions, problems and guidelines to learning management for teaching professional courses in the Faculty of Education, Rajabhat University in the Lower Northeastern, and 2) develop the instructional model using problem based learning, context based Learning and metacognitive strategies to enhance higher order thinking abilities, achievement and metacognition abilities of student teachers in Rajabhat University. The subjects used in the study of conditions, problems and guidelines to learning management for teaching professional courses were teachers and third-year students of the Faculty of Education, Rajabhat University in the Lower Northeastern, academic year of 2019, which consisted of 118 teachers and 345 students. The tool used for data collection was a five-level rating scale questionnaire. The statistics used in analyzing data were percentage, mean and standard deviation.

The research results were as follows:

1. The conditions of learning management in all 3 aspects: 1) instructional planning and design, 2) instructional management, media and learning resources, and 3) measurement and evaluation were at a moderate level. As for the problems of learning management and instructional guidelines in all 3 aspects, the overall level were at a high level. The overall students' opinion about the instructional model was at a high level.

2. The instructional model using problem based learning, context based Learning and metacognitive strategies to enhance higher order thinking abilities, achievement and metacognition abilities of student teachers in Rajabhat University consisted of 5 components: 1) principles, 2) objectives, 3) contents, 4) instructional process, and 5) measurement and evaluation.

Keywords : Problem based Learning, Context based Learning, Metacognitive Strategies

ภูมิหลัง

การจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพครูจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีผู้เรียนเป็นสำคัญและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ มีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และรักในการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญนักศึกษาดำเนินการเรียนรู้ทั้งรายวิชาในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูหรือผู้จัดการเรียนรู้ควรมีความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) เชื่อว่าทุกคน

มีความแตกต่างกัน 2) เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และ 3) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้จักผู้เรียนและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือวางแผนการเรียนรู้และสอดคล้องกับผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ซึ่งสมรรถนะที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการคิดของผู้เรียน โดยให้มีความสามารถในการคิดขั้นพื้นฐาน การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ การตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม จะเห็นว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการคิดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับทศนา แชมมณี และคณะ (2544, หน้า 146) ที่ได้กล่าวไว้ว่า

การพัฒนาศักยภาพทางความคิดนั้น จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา การคิดระดับสูงหรือทักษะการคิดขั้นสูงและได้แบ่งทักษะการคิดออกเป็น 3 ระดับ คือ ทักษะการคิดพื้นฐาน ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป และทักษะการคิดขั้นสูงหรือทักษะการคิดที่ซับซ้อน ซึ่งทักษะการคิดขั้นสูง หรือทักษะการคิดที่ซับซ้อน หมายถึง ทักษะที่มีการคิดที่มีขั้นตอนหลายขั้น ต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดพื้นฐานที่เป็นแกนหลาย ๆ ทักษะในแต่ละขั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในทักษะการคิดขั้นสูง ควรเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนหรือการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และครูควรค้นหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียน เรียนด้วยความสนุก ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน สร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นผลทำให้อยากเรียนมากขึ้น วิธีการดังกล่าวที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ก็คือ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553, หน้า 336) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และการคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาด้วยการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ปัญหาเป็นหลัก (มัณฑรา ธรรมบุศย์, 2545, หน้า 13) กลวิธีอีกอย่างหนึ่งที่ช่วยพัฒนาความสามารถผู้เรียนในการคิดขั้นสูงอีกกิจกรรมหนึ่ง คือ กลวิธีอภิปัญญา เป็นวิธีการกำกับและควบคุมความคิดของตนเองในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีจุดหมาย มีการพิจารณาถึงความรู้ที่ตนเองมีอยู่และบอกตัวเองได้ว่า มีความรู้มากน้อยเพียงใดเกี่ยวกับสิ่งนั้น หากต้องการแก้ปัญหาจะมีการรวบรวมข้อมูลและหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร และมีการตรวจสอบกระบวนการคิดของตนเองอย่างไร กลวิธีนี้จะช่วยให้การเรียนรู้กระบวนการคิดของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นอีกแนวคิดการเรียนรู้ที่เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับบริบท ประสบการณ์ชีวิตจริง

เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายกับบริบทในชีวิตจริงของแต่ละบุคคลให้สามารถบรรลุผลตามความมุ่งหมายด้วยตนเอง ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจะเน้นการบรรยายในเรื่องที่ไม่คุ้นเคยเป็นหลักทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน และมองไม่ออกว่าจะนำผลจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร ซึ่งจากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอน รายวิชาชีวพฤกษศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของผู้วิจัย พบว่า ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนนั้น นักศึกษาขาดความสนใจต่อการเรียนรู้ เรียนรู้ด้วยความเฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้นต่อการเรียนขาดทักษะในการคิดขั้นสูง และมีผลการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำจากสภาพปัญหา ความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน และกลวิธีอภิปัญญาเพื่อเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการอภิปัญญา ของนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีหลักการที่ว่า การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถทางการคิด พิจารณาหาเหตุผลเพื่อตัดสินใจวิเคราะห์ สรุป และประเมินค่าเรื่องที่สามารถควบคุมกระบวนการคิด สติปัญญาและพฤติกรรมของตนเอง รู้จักการวางแผน กำกับและตรวจสอบ และประเมินการอ่านของตนเองสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ สามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนรู้ รายวิชาชีวพฤกษศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน และกลวิธีอภิปัญญา เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการอภิปัญญา ของนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานและองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนรู้ วิชาชีวเคมี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาชีวเคมี เป็นอาจารย์ และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2562 ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ที่สอนรายวิชาชีวเคมี จำนวน 118 คน และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 345 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอน (เก็บข้อมูลจาก อาจารย์) และ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งทั้ง 2 ชุด มีลักษณะเป็น มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน 3 ด้าน คือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอน 3 ด้าน คือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. แนวทางการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเพื่อใช้เป็นแนวคิดพื้นฐาน ในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการเรียนรู้อยู่ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้อยู่โดยใช้บริบทเป็นฐาน และกลวิธีอภิปัญญา เพื่อเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในอภิปัญญา ของนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนครสำคัญได้ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอน เป็นแบบแผนดำเนินการสอนที่ได้รับการจัดระบบไว้ล่วงหน้าอย่างสัมพันธ์สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการเรียนรู้หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ว่ามีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการสอนที่ชัดเจน

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากปัญหา โดยที่ปัญหานั้นจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและสืบค้นข้อมูลที่ต้องการ เพื่อสร้างความเข้าใจในตัวปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในการหาคำตอบ โดยผ่านกระบวนการกลุ่มขนาดเล็กแบบร่วมมือกัน มีครูเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาบทเรียนในชีวิตจริงของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากบริบทรอบตัวผู้เรียน ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้สู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจากสถานการณ์จริง

4. อภิปัญญา เป็นกระบวนการรู้คิดของบุคคลในการควบคุมจัดการเกี่ยวกับกระบวนการทางความคิดของตนเอง หรือการตระหนักรู้คิด โดยใช้การวิเคราะห์ปัญหาหรือข้อมูล การวางแผน การกำกับ และการประเมินการคิดของตนเอง โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้ไปสู่การแก้ปัญหาหรือการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ทักษะการคิดขั้นสูง เป็นความชำนาญในการคิด เพื่อทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับตัวเอง โดยผ่านกระบวนการทางปัญญาที่ซับซ้อน และละเอียดลึกซึ้งซึ่งมาจัดการกับข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถย่อย ๆ ที่สำคัญ เช่น ทักษะในการคิดวิเคราะห์แยกแยะเปรียบเทียบ คิดโดยการศึกษาค้นคว้า

ข้อเท็จจริงโดยผ่านการพิจารณาอย่างรอบด้านและสมเหตุสมผล เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมที่เกิดจากการเรียนรู้มาเป็นฐานในการคิดอย่างเป็นระบบ และแสดงความคิดที่แปลกใหม่ หลากหลายแง่ หลากมุม โดยการรวบรวมข้อมูลและจัดระบบหลอมรวมข้อมูล เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ตลอดจนคิดตรวจสอบวินิจฉัยเรื่องราว เพื่อตัดสินคุณค่าหรือคุณภาพของข้อมูล

6. ความสามารถด้านอภิปัญญา เป็นระดับความสามารถของผู้เรียนในการตระหนักรู้ รู้ว่าตนเองรู้อะไร และจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร การควบคุมความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การตรวจสอบ และการประเมินการคิด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการวางแผน และออกแบบการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.72$, S.D. = 1.09) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.91$, S.D. = 1.29) และด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.77$, S.D. = 1.33) ส่วนปัญหาการจัดการเรียนการสอน ด้านการวางแผน และออกแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$, S.D. = 1.15) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 1.13) และด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = 1.11) ในประเด็นของแนวทางการจัดการเรียนรู้ ด้านการวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = 1.08) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = 0.22) ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = 0.20) ในส่วนของความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$, S.D. = 0.19)

2. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน และกลวิธีอภิปัญญา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในอภิปัญญาของนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นแบบแผนของการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดไว้

เป็นระบบระเบียบ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการกลุ่ม แบบแผนการจัดการเรียนการสอน มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 หลักการ ซึ่งประกอบด้วย 1) เป็นการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกันกับมาเป็นตัวกระตุ้น เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการทางปัญญาในการแก้ปัญหา เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3) เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาคำตอบของปัญหาจากเนื้อหาในบริบทของผู้เรียน 4) เน้นให้ผู้เรียนมีการวางแผนกำกับควบคุมและตรวจสอบกระบวนการคิดเพื่อหาคำตอบหรือแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 5) มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

2.2 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดขั้นสูง 2) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และ 3) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านอภิปัญญา

2.3 เนื้อหา เป็นสถานการณ์ปัญหาเพื่อกระตุ้นการคิด และค้นคว้าหาคำตอบอย่างเป็นระบบด้วยตัวผู้เรียนเอง และเป็นเนื้อหาที่เน้นสถานการณ์ปัญหาเพื่อกระตุ้นกระบวนการตั้งเป้าหมายเพื่อวางแผนแก้ปัญหาการกำกับตรวจสอบและประเมินผลการแก้ปัญหาของตนเอง รวมถึงเป็นเนื้อหาที่ใช้บริบทเป็นฐาน คือ ใช้เนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน

2.4 กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ปัญหา 2) กำหนดแนวทางเพื่อหาคำตอบของปัญหา 3) ดำเนินการแก้ปัญหา 4) วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ และ 5) สรุปและประเมินผลลัพธ์

2.5 การวัดและประเมินผล ดำเนินการดังนี้ 1) ใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง 2) ประเมินให้ครอบคลุมและครบถ้วนทางด้านความรู้ กระบวนการ เจตคติ และทักษะการคิด และ 3) ระบุสิ่งที่วัดให้ชัดเจนและใช้วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกัน

โดยจุดเน้นของรูปแบบ คือ การฝึกทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อให้ผู้เรียนใช้สติปัญญา คิดหาเหตุผลและนำความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ ของตนมาใช้ในการไตร่ตรอง วิเคราะห์วิจารณ์ สถานการณ์ปัญหา เพื่อหาคำตอบ ที่สมเหตุสมผล ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจและประเมินค่าคำตอบนั้น ๆ ได้ตามความเป็นจริง หรือสมเหตุสมผลและควบคุมกระบวนการคิด สติปัญญา และพฤติกรรมของตนเอง รู้จักการวางแผน กำกับ ตรวจสอบ และประเมินความสามารถในการคิดขั้นสูงของตนเอง สามารถ

ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานและกลวิธีอภิปรายเพื่อเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดขั้นสูงของนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นสำคัญของผลการวิจัยที่พบ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน และกลวิธีอภิปรายเพื่อเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดขั้นสูงของนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบที่มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานมากำหนดเป็นกรอบในการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบรวมถึงการบูรณาการกลยุทธ์การพัฒนาทักษะในการคิดขั้นสูงอย่างเป็นระบบวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบ โดยนำผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สารการเรียนรู้กับสภาพที่เป็นจริงเพื่อเติมเต็มทักษะในการคิดขั้นสูงที่ต้องมีมาก่อนวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนหลักการสอนในระดับอุดมศึกษา การบูรณาการและกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทีตนา แชมมณี (2553, หน้า 116) ที่กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบแผนของการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้อย่างเป็นระบบ และเป็นกระบวนการโดยมีการกำหนดองค์ประกอบที่ใช้ในการอธิบายการดำเนินการสอนในเชิงปฏิบัติและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักการ แนวคิดหรือทฤษฎีหรือความเชื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกระทำเพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมาย

ของการสอนนั้น ๆ และยังคงคล้องกับแนวคิดของ Saylor (1981, p. 272) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา ได้แก่ เป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ โอกาสสูงสุดที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน การพิจารณาหลักการพื้นฐานทางทฤษฎี และหลักการเรียนรู้ รวมถึงความสะดวกในการใช้มีความยืดหยุ่นในการปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้โดยผู้บริหารและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งควรดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นระบบเพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับในระดับบัณฑิตศึกษารายวิชาสาขาครูและสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการดำเนินการฝึกอบรมอาจารย์ผู้สอนในวิชาชีพครู โดยดำเนินการให้เป็นระบบและต่อเนื่อง อาจจะเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยโดยนำแนวการเรียนรู้อยู่แบบตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน และกลวิธีอภิปรายไปใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมเป็นการยืนยันผลการนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่สมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). 80 นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตคอร์ปอเรชั่น.

ทีศนา แชมมณี. (2553). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทีศนา แชมมณี และคณะ. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

มัณฑรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-Based Learning). *วารสารวิชาการ*, 5(2), 11–17.

Saylor, J.G. and Alexander, W.M. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning* (4th ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston.

วารสารวิชาการ
หลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร